

Teodor Atanasiu

**AMINTIRILE
UNUI FOST MINISTRU
AL APĂRĂRII**

Angajăm un vizionar

CUPRINS

Prefață de Dan Motreanu	7
Capitolul 1. Orașul natal (De unde a început totul...)	17
Capitolul 2. Fabrica (Interzis străinilor)	22
Capitolul 3. Tineretea (O pată cenușie)	27
Capitolul 4. Revoluția (Sângele martirilor care a curs în decembrie 1989)	33
Capitolul 5. Intrarea în politică	56
Capitolul 6. Economia de piață liberă („Un morman de fiare vechi“)	68
Capitolul 7. Politica locală (Amprenta Partidului Comunist Român)	74
Capitolul 8. Capitala de suflet a românilor (Alba Iulia: simbolul luptei pentru libertate)	80

Capitolul 9. Guvernarea	86
Capitolul 9. Opoziția	93
Capitolul 10. Pragmatismul politic românesc (Ziua zero între două Români)	105
Capitolul 11. La putere (Pasul către o Românie normală)	115
Capitolul 12. Blestemul	123
Capitolul 12. Execuția – studiu de caz	128
Capitolul 13. Viitorul (Angajăm un vizionar)	140

Capitolul 1.

Orașul natal

(De unde a început totul...)

La poalele Drăganei curge tumultuos, peste pietrele cărate de la munte, râul Cugirului. Apa e rece chiar și în lunile călduroase de vară, ceea ce le permite localnicilor să-l folosească pe post de frigider pentru răcirea berii sau a vinului în timpul escapadelor la iarbă verde, când inevitabil încing grătarele. În copilăria mea, pe timpul regimului comunist, oamenii se odihneau, la fel ca Dumnezeu, o singură zi din săptămână, duminica. Cugirenii, care erau niște oameni activi, duminica nu se odihneau, ei urcau spre munte, împreună cu familia și prietenii lor. Acolo, pe malul râului, făceau un foc mare din lemnele adunate de prin pădure, pregătind jarul pentru grătare. În râu făceau o mică stavilă din bolovanii aduși de apă, în așa fel încât apa să nu le ia băutura pusă la rece. Mai bine rămâneau fără pâine decât să rămână fără bere!

Mai precis, în zonă sunt două râulețe, râul Cugirul Mare și râul Cugirul Mic, confluența lor având loc la intrarea în localitatea care poartă numele apei sau viceversa. Dacă urcai duminica în amonte, pe drumurile forestiere ce copiază traseul celor două râuri, găseai un sfert din populația orașului. Unii mergeau cu mașina, dacă soția se

angaja să conducă ea spre casă pentru ca soțul să poată să bea cu prietenii, alții, de obicei cei mai tineri, mergeau cu bicicletele, dar mulți mergeau și pe jos, străbătând câte șase sau șapte kilometri de acasă și până la locul unde se așezau.

Am aflat că numele orașului și al râului vin de la fructul fagului, jirul. Dealurile și munții din zonă sunt acoperiți de întinse păduri de fag și la înălțimi mai mari, de brad. Acest ținut plin de jir a fost denumit la început Cujir, iar mai apoi Cugir.

Orașul Cugir este așezat de o parte și de alta a albiei râului, legătura între cele două maluri făcându-se pe trei poduri rutiere și mai multe punți pietonale. De fapt, orașul pare prins într-o potcoavă formată din dealurile subcarpatice înalte de la baza munților și se deschide spre lunca Mureșului, la nord, spre bucuria celor care vor să facă agricultură în această zonă.

Localitatea se află la câteva ore bune de mers pe jos de capitala dacică Sarmizegetusa și este străjuită de dealul Cetății pe care dacii au construit una din cetățile vremii. Legenda spune că regele dac Decebal, înainte de a pierde războiul cu romanii, a îngropat sub albia unui râu din zonă „tezaurul” pe care îl deținea, dar nimeni până acum nu a putut ghici dacă era vorba de râul Orăștie, râul Cugir sau altă vale mai mică din apropiere. Nimeni nu știe dacă romanii au găsit tezaurul sau comoara așteaptă încă să fie descoperită. Pentru căutătorii de comori reprezintă o tentație majoră, deși albia bolovănoasă nu e prea prietenoasă cu astfel de preocupări. Totuși șansa de a intra în posesia tezaurului dacic pare mult mai mare decât cea de a intra în posesia tezaurului românesc de la Mos-

cova.

În vremurile când Transilvania făcea parte din Imperiul Austro-Ungar, Cugirul era o localitate de graniță, la marginea imperiului. Undeva în sudul localității, în munții împăduriți, se afla granița dintre imperiu și Țara Românească. Autoritățile de la Viena, conștiente că nu vor putea păzi acea graniță și pentru a preîntâmpina traficul de lemne, de animale sau de oameni, au hotărât să acorde mai multe facilități cugirenilor, în schimbul apărării acestor hotare ale imperiului. Astfel, au fost scutiți de unele impozite și au fost împroprietăriți cu suprafețe însemnate de pădure și pășuni.

Composesoratul Grănicerul Cugir era cel care administra aceste terenuri, le deține și le administrează și astăzi, după ce a luat o „pauză“ în timpul comunismului când au fost naționalizate. Terenul agricol era puțin, la poalele dealurilor și în lunca râului. Proprietarii de terenuri agricole dețineau suprafețe mici, precum și livezi și loturi mici de viță de vie pe dealurile mai joase. Între noi fie vorba, bine ca nu s-au extins cu vița de vie. Din cauza climei reci de la baza munților, vinul era cam acru și în must trebuia introdus mult zahăr pentru a-i da tăria necesară. Se spunea că localnicii nu făceau atât vin câți struguri se coceau în acel an, ci câte butoaie aveau, doar curgea destulă apă pe valea râului. Vinul acesta lungit cu apă se numea trinc și era o băutură foarte răspândită în întreaga zonă.

Cugirenii care locuiau pe malul drept al râului erau din cartierul Cindeni. Strada principală era aproape paralelă cu valea, pe partea stângă a ei,

iar dincolo de ea se afla cartierul Cânepi. Cei din Cânepi erau mai avuți în terenuri agricole și se autodenumeau plugari, iar cei din Cindeni, dintre care mulți erau mai săraci în terenuri și își câștigau existența din creșterea animalelor sau lucrau la pădure, la tăiat sau plutărit lemne, erau batjocoriți de cânepiști ca fiind colibari. Adevărul e că la ce suprafețe de teren agricol dețineau în proprietate, nici unii, și nici ceilalți nu se puteau îmbogăți din agricultură.

Cugirul a cunoscut o dezvoltare mai rapidă după ce, odată cu începerea industrializării imperiului, la sfârșitul secolului al XVIII-lea, s-a construit o fabrică de producere și prelucrare a produselor din fier. Fabrica s-a dezvoltat destul de rapid și a înghițit toată forța de muncă locală, având nevoie să atragă mâna de lucru și din alte zone. Așa a apărut un cartier nou de blocuri, numit, cum altfel, decât Colonii. Barabele, cum erau alintăți cei din Colonii de către cugireni, de multe ori aveau mai multă școală decât plugarii sau colibarii. Unii dintre ei terminaseră o școală de meserii, iar alții, mult mai puțini, absolviseră o școală tehnică sau erau chiar ingineri. Ei trăiau din lefurile bune plătite în fabrică, dar nu aveau pământ. Unii cugireni lucrau și în fabrică, dar mai câștigau și din chiriile percepute barabelor precum și din cultivarea pământului și creșterea animalelor.

După ieșirea din schimb, din fabrică, cugirenii se grăbeau acasă să mai lucreze și pământul, să mai vadă și de animale. Barabele, majoritatea bărbați, nu aveau alte obligații, aveau timp liber până a doua zi. Unii mergeau la cârciumă, câștigurile bune permițându-le să o facă aproape zilnic, alții

curtau fetele cugirenilor. Iar acestea erau fericite de atenția pe care le-o dădeau acești flăcăi mai ci-zelați decât băștinașii. Acest lucru a născut o ură și mai mare între masculii locului și aceste barabe impertinente care le furau frumusețe de fete. Mai pricepuți în mânuirea cuțitelor și topoarelor, colibarii din Cindeni au interzis barabelor să treacă podul în cartierul lor. Dacă vreun curajos se avânta să conducă o fată acasă seara, risca o bătaie strașnică sau chiar putea fi tăiat cu cuțitul. În ani și ani această ură s-a mai estompat, dar mai găsești și azi vreun needucat care să continue tradiția. Încă mai sunt unii care cred că aceasta este unitatea de măsură a bărbăției. Fetele au o cu totul altă părere despre astfel de simboluri, dar nu voi intra aici în astfel de amănunte picante.

Cugirean sau barabă, toți se prezentau în fața străinilor cu o mândrie nedisimulată, ca fiind cugereni. Toți se considerau îndreptățiți să se laude că lucrau la fabrică, deci aveau cu certitudine o înaltă calificare și, se subînțelege, un salariu pe măsură.

Capitolul 2.

Fabrica (Interzis străinilor)

Fabrica a trecut pe rând din mâna nemților în mâna cehilor, iar după al Doilea Război Mondial a fost naționalizată de statul comunist. Atunci a fost jale mare. Directorul fabricii, un inginer scolar și manager priceput, a fost înlocuit cu secretarul de partid al comuniștilor, un țigan cu patru clase (astăzi țiganului de atunci i se spune rrom). În scurt timp falimentul a devenit iminent. Atunci l-au schimbat pe țigan din funcția de director cu șoferul fostului director. Nici acesta nu avea multă școală, dar măcar știa care sunt colaboratorii agentului economic, fiindcă îl cărase pe șeful lui în delegații pentru semnarea de contracte. A fost cea mai grea perioadă din istoria uzinei. Falimentul bătea la porțile întreprinderii.

Concomitent, comuniștii selectaseră din rândul muncitorilor pe cei care erau mai fâșneți și i-au trimis la o facultate populară de inginerie, la Cluj. Din o sută, de vreo zece - cincisprezece dintre ei s-a prins mai bine cartea, iar la terminarea școlii au fost puși să conducă uzina. Lucrurile au început să se îndrepte și uzina să prindă un nou avânt. Fiind construită între munți, deci foarte greu de atacat cu tehnica și dotările armate ale vremii, apărată de re-

lief de un atac aerian, fabrica a început să construiască și armament. Cu armele de la Uzina Mecanică Cugir au fost dotate toate forțele armate române și o mare parte a producției a început să meargă la export. Anual veneau de pe băncile școlilor profesionale, școlilor tehnice și facultăților noi promoții de tineri. Uzina a început să producă mașini-unelte performante, mașini de cusut, mașini de spălat și alte bunuri electrocasnice, lanțuri de transmisie și lanțuri tăietoare, fuse, cuplaje electromagnetice, matrițe, scule de toate tipurile, o puzderie de produse care se alăturau producției militare. Întreprinderea s-a dezvoltat și a ajuns să aibă 18.000 de angajați. Era una dintre cele mai mari din țară, foarte bine dotată pentru o întreprindere comunistă și care încă mai păstra cultura organizațională de pe vremea nemților și a cehilor. Angajații aveau salarii foarte mari în comparație cu majoritatea românilor. Cugirul avea în anii '80 cele mai multe autoturisme pe cap de locuitor. Cei care nu strângeau banii pentru a-și construi o casă, a-și lua o mașină sau a merge în concedii, erau clienții fideli ai restaurantelor. În cârciumi mesele erau pline de băutură pentru a arăta bunăstarea consumatorilor și pentru a intui performanțele lor bahice. Trebuie să recunosc că unii erau adevărați campioni, capabili să concureze cu cei mai vestiți bețivi din lume.

Străinilor le era interzis să meargă la Cugir, probabil pentru a nu deconspira faptul că acolo era o fabrică de armament și muniții. La intersecția drumului național cu șoseaua spre Cugir era postat un semn de circulație care interzicea accesul străinilor spre urbea de la poalele Drăganei. Personal cred că era o măsură exagerată, renumele Cugirului trecând

de mult granițele localității. Prin București circula un banc despre cugireni: se zicea că un muncitor, soț model, a vrut să-i facă o surpriză soției sale și în fiecare zi lua câte o piesă componentă a mașinii de cusut din fabrică și o ducea acasă. După ce a dus acasă toate reperele a hotărât să monteze mașina de cusut și să o dăruiască soției. Spre marea surpriză a muncitorului, oricum încerca să monteze reperele și subansamblele, tot pușcă mitralieră ieșea! Doar ignoranții nu știau de producția militară a întreprinderii.

Mulți oameni făceau naveta din localități aflate la zeci de kilometri de oraș, pentru a avea un serviciu bine remunerat. Copiii lor, de asemenea, veneau la școlile profesionale sau liceele din Cugir, unii făcând zilnic naveta, alții stând în căminele acestor școli. Din Teiuș, pe ruta Alba Iulia, Vințu de Jos (unde îi prelua pe cei ce veneau dinspre Sibiu-Sebeș), Șibot (unde erau preluați cei ce călătoreau dinspre Deva-Orăștie), ajungea la Cugir cea mai lungă cursă de persoane din Europa, care avea optsprezece vagoane. Ulterior a fost înlocuită garnitura veche de vagoane cu vagoane noi, supraetajate. Atunci lungimea trenului s-a limitat la zece - douăsprezece vagoane supraetajate.

Este foarte interesant cum un oraș aflat la capătul lumii, unde întoarce trenul, întoarce autobuzul, poate întoarce chiar și vulturul, a reușit o așa de spectaculoasă dezvoltare. Dacă refuzi să mergi pe unicul drum care iese sau intră în oraș, doar drumurile forestiere te mai pot scoate, dacă ai mașina foarte performantă și voință de oțel, peste munți, fie spre Transalpina, fie spre Petroșani. Această izolare de civilizație nu a împiedicat dezvoltarea Cugirului,

în schimb această izolare, această lipsa de poluare au asigurat oamenilor un aer curat și una dintre cele mai bune calități ale apei. Deși multor localnici nu le place apa și nu o beau ca să nu ruginească, apa care curge la robinet e de calitate mai bună decât cea îmbuteliată care se găsește în magazine. Aerul curat generat de pădurile din jurul orașului concurează cu aerul oricărei stațiuni de munte. Doar astmaticii trebuie să evite locul, din cauza umezelii.

Dezvoltarea orașului s-a făcut pe spatele întreprinderii, care asigura cugirenilor nu numai locuri de muncă bine plătite, nu numai o carte de vizită cu care erai bine primit de orice angajator român sau extern, dar și o infrastructură școlară bine dotată cu laboratoare de profil, un ștrand de dimensiuni olimpice pentru concursuri de înot, dotat și cu trambulină pentru sărituri, sală pentru festivități, bibliotecă, cinematografe și o asociație sportivă bine finanțată care cuprindea o grămadă de ramuri sportive și infrastructura necesară desfășurării acestor sporturi. Orașul era practic o extensie a uzinei. Unii, mai sarcastici, ziceau că orașul găzduiește dormitoarele uzinei. Adevărul e că directorul general era cel mai influent om din oraș, iar de primar nu prea vorbea nimeni în timpul comunismului.

Până și ora exactă în oraș o dădea tot agentul economic. O sirenă care se auzea de la câțiva kilometri suna când erau orele de intrare ale celor trei schimburi, precum și când era pauza de masă. Mulți localnici nici nu mai foloseau ceasul, își reglau ritmul activităților zilnice după sunetul sirenei. La școală am învățat că a mai încercat unul cu becul aprins la anumite ore și i-a ieșit și lui. Numai că

Pavlov n-a încercat cu oameni. După căderea comunistilor, conducerea uzinei din a doua jumătate a anilor nouăzeci a oprit sirena din respect pentru angajați, dar sindicatele au făcut un mare scandal și sirena a fost repornită. După atâția ani reflexul s-a transformat în tabiet!